

بسمه تعالی
وزارت جهاد کشاورزی
سازمان جهاد کشاورزی استان کرمان
مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی کرمان

تهیه کنندگان :
محمد اسعدی، بهمن پناهی، بهاره دامن‌کشان

انتشارات واحد رسانه های ترویجی
۱۳۹۱

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه.....	۴
ازدیاد حنا.....	۶
ازدیاد جنسی.....	۶
ازدیاد غیر جنسی.....	۹
برداشت حنا.....	۹
موارد استفاده برگ حنا.....	۱۰
منابع.....	۱۳

سازمان جهاد کشاورزی استان کرمان
مدیریت باغبانی ترویج کشاورزی

عنوان: حنا
تهیه کنندگان:

- ۱- محمد اسعدی کارشناس ارشد مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی استان کرمان
- ۲- بهمن پناهی عضو هیئت علمی مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی استان کرمان
- ۳- بهاره دامن کشان کارشناس ارشد مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی استان کرمان

ناظر چاپ: محمد علی شیروانی

ویرایش ترویجی: محمد رضا مباشرزاده-فاطمه کریمی

ناشر: مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی کرمان- اداره رسانه های ترویجی

نوبت چاپ: اول

شمارگان:

تاریخ انتشار: ۱۳۹۱

مقدمه

حنا یکی از گیاهان صنعتی مفید است که در طب و صنایع رنگرزی مورد استفاده قرار می‌گیرد و عمدتاً در مناطق گرم کشت و کار می‌شود. حنا یکی از محصولات مهم صادراتی ایران بوده و خواص درمانی و صنعتی فراوان دارد، دارای مقدار کمی قند، رزین‌های مختلف، اسانس تانن و ماده رنگی بنام لاوسون می‌باشد. بخش‌های مختلف بوته حنا در طب صنایع رنگ سازی، عطر سازی و غیره مورد استفاده قرار می‌گیرد.

حدود ۹۵ درصد حنای تولیدی کشور از مناطق بزم، جیرفت، کهنوج و شهداد استان کرمان حاصل می‌شود. در حال حاضر سطح زیر کشت این محصول در شهرستان بزم حدود ۳۰۰ هکتار با میانگین عملکرد ۲ تن در هکتار می‌باشد. با توجه به اینکه این گیاه سازگاری بسیار خوبی با شرایط اقلیمی شهرستان بزم دارد و طوفان‌های شدید شن را به خوبی تحمل می‌کند و از طرفی اقتصاد منطقه به دلیل تک محصولی بودن آسیب فراوانی دیده است. برگ گیاه حنا به دلیل استفاده در صنایع رنگرزی پرتیرفدار بوده و از نظر اقتصادی فروش این محصول به کشاورزان منطقه کمک فراوانی می‌کند.

در این کتاب سعی شده است اطلاعات مختصری در مورد مراحل کاشت، داشت و برداشت این محصول در اختیار شما خوانندگان عزیز قرار گیرد.

مراحل تشکیل بذر:

ازدیاد حنا:

ازدیاد حنا به روش‌های مختلفی قابل انجام می‌باشد که عمده آنها عبارتند از:

الف: ازدیاد جنسی:

بذر: یکی از روش‌های رایج ازدیاد در مناطق جنوبی کشور به خصوص استان کرمان از طریق بذر می‌باشد. بذر حنا در دمای مطلوب ۳۰-۲۵ درجه سانتی‌گراد در کمتر از ۱۵ روز جوانه می‌زند.

بذر حنا (کپسول)

به دلیل سختی پوسته بذر جهت جوانه زدن، بذرها را به مدت ۲۰-۱۵ روز قبل از کاشت در گونی کنفی ریخته و در مسیر جریان آب قرار می‌دهند تا به طور کامل خیس خورده و کم‌کم جوانه بزنند. کشت حنا در زمین به دو روش انجام می‌شود:

۱- کشت در زمین اصلی:

در این روش بذره‌های جوانه‌دار شده را مستقیماً در زمین اصلی می‌کارند، پس از رشد کافی نشاءها بوته‌ها را تنک می‌کنند.

۲- کشت در خزانه:

در این روش بذره‌های جوانه‌زده حنا در اوایل فروردین خزانه می‌گردد. بدین صورت که با توجه به ریز بودن بذره‌های جوانه زده، ابتدا باید زمین خزانه آبیاری گردد سپس بذرها روی آب پاشیده شوند تا کم‌کم با نفوذ آب بذرها در زمین مستقر شوند.

آبیاری در هفته اول هر روز، هفته دوم یک روز در میان، هفته سوم هر سه روز یک مرتبه انجام می‌شود. با توجه به اینکه جوانه حنا در زمان سبز شدن به نور بسیار حساس است ایجاد سایه‌بان بر روی خزانه به منظور سبز شدن بذرها ضروری می‌باشد. (توضیح اینکه بهتر است زمین خزانه قطعه‌ای باشد که پیش از این گندم در آن کشت شده باشد تا پس از بریدن خوشه‌های گندم از بقایای ساقه‌های آن به عنوان سایه‌بان استفاده گردد).

در طول دوره استقرار نهال‌ها در خزانه با علف‌های هرز مبارزه و پس از استقرار کامل نهال‌ها و تمام شدن فصل گرما، عمل کندن نهال‌ها از داخل خزانه و انتقال به زمین اصلی در شهریور سال بعد انجام خواهد شد. در ابتدا خزانه حنا آبیاری شده و پس از گاورو

شدن، نهال‌ها از زمین خارج و کلیه برگ‌های آنها هرس و سپس به زمین اصلی منتقل می‌گردند.

ب- ازدیاد غیر جنسی:

حنا به روش‌های غیرجنسی مختلفی همچون خوابانیدن شاخه و قلمه تکثیر می‌گردد که مزایای این روش‌ها عبارتند از:

- ۱- کوتاهی دوره نونهالی
- ۲- یکنواختی بوته‌ها
- ۳- ریشه زائی بهتر واریته‌های ایرانی نسبت به ارقام خارجی

برداشت حنا:

برداشت حنا هر سال دو مرتبه انجام می‌گردد. جهت برداشت ابتدا ساقه‌ها را همراه با برگ‌ها از سطح زمین بریده و در محلی به منظور خشک شدن خرمن می‌کنند. پس از خشک شدن، ساقه‌ها را کوبیده و برگ‌ها را از ساقه جدا کرده و به منظور تمیز بودن هر چه بیشتر برگ‌ها آنها را یک نوبت الک می‌کنند تا ساقه‌های نازک، خار و خاشاک از برگ‌ها جدا گردد. سپس برگ‌ها را آسیاب کرده تا بصورت پودر در آیند.

خزانه حنا
در مزرعه
جو

خزانه حنا
پس از
برداشت
بوته‌های جو

نشاء حنا پس از جابجایی از خزانه

موارد استفاده حنا:

برگ گیاه حنا

پودر برگ حنا

چون هدف از کشت نهال حنا استفاده از برگ آن در رنگرزی و سایر مصارف دارویی می‌باشد، بنابراین موارد استفاده متعددی در دنیا از منابع مختلف آورده شده است که به شرح مختصری از آنها می‌پردازیم:

در هندوچین از برگ‌های حنا برای معالجه بیماری‌های جذام، یرقان و همچنین درمان شوره سر استفاده می‌شود و دم کرده برگ‌های حنا در موقع وضع حمل به زنان بارداد داده می‌شود. در شبه‌جزیره مالایا از له کرده برگ‌های تازه آن به صورت ضماد در موارد سوزش پا که منشاء آن بیماری بری‌بری و کمبود ویتامین‌های گروه B می‌باشد و همچنین برای معالجه ناراحتی‌های پوستی استفاده می‌گردد. حنا از نظر طبیعت طبق نظر حکمای طب سنتی ایران سرد و خشک است. عده‌ای آن را گرم و خشک نیز گفته‌اند. از نظر خواص معتقدند که برای بیماری‌های سر و چشم و دهان مفید است. ضماد برگ آن با برگ گردو (نصف نصف) برای سردرد نافع است و اگر با سرکه برپیشانی مالیده شود رفع سردرد می‌کند. خوردن خیس کرده آن در آب برای مداوای یرقان، طحال، سنگ کلیه، سنگ مثانه و سختی دفع ادرار سودمند است. مضر حلق و ریه است از این نظر باید با کتیرا خورده شود. حنا برای رفع بوی بد پا بسیار موثر است. در مصر این گیاه را به خاطر گل‌های زیبا و معطرش درباغچه‌ها کشت و از تقطیر گل‌های آن عطری به دست می‌آورند که آن را هاکوفر می‌نامند. در هندوستان معمول است که برگ حنای تازه را با عصاره‌ی لیمو خمیر می‌کنند و رنگ پرتقالی بسیار زیبایی از آن بدست می‌آورند که برای رنگ کردن مژگان مورد استفاده قرار می‌دهند. ابن سینا معتقد است

منابع مورد استفاده:

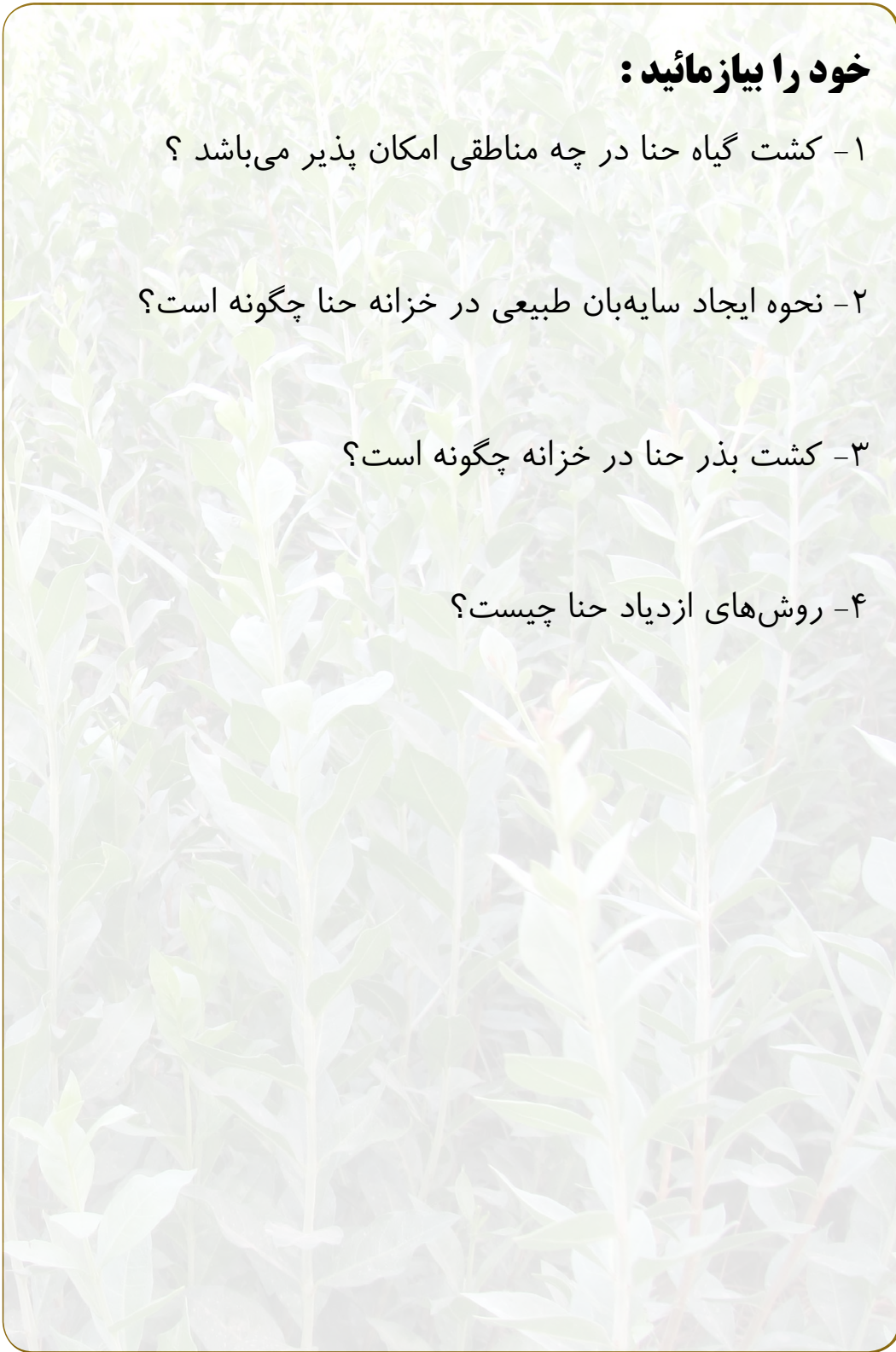
- ۱- اسعدی، محمد. ۱۳۸۵، گزارش نهائی طرح بررسی اثرات فواصل خطوط کشت و زمان برداشت در عملکرد حنا، شماره ثبت ۸۵/۲۹۳.
- ۲- بنی‌ابراهیمی، رضا. ۱۳۷۲، زراعت حنا در شهرستان بم و توابع آن. مجله زیتون، شماره ۱۱۶ و ۱۱۷، ص ۳۰، ۳۲، ۳۴، ۳۶.
- ۳- شاهی، مهدی. حنا، مجله باغبان.
- ۴- فروتن، مینو. تاریخچه و طریقه کشت و برداشت حنا در ایران، مجله کشاورز، ص ۳۵-۳۰.
- ۵- میرحیدر، حسین. ۱۳۷۳، معارف گیاهی، جلد سوم، انتشارات دفتر فرهنگ اسلامی، ص ۲۲-۱۸.

6- Aguwa, cN. 1987. Toxic effects of the methanolic extract of lawsonia inermis roots. International journal of crude drug Research. 25: 4, 241 -245, 13ref.

7- Anand, KK; Singh, B. 1992. An evaluation of lawsonia alba extract as hepatoprotective agent. Planta medica. 58:1, 22-25, 30 ref.

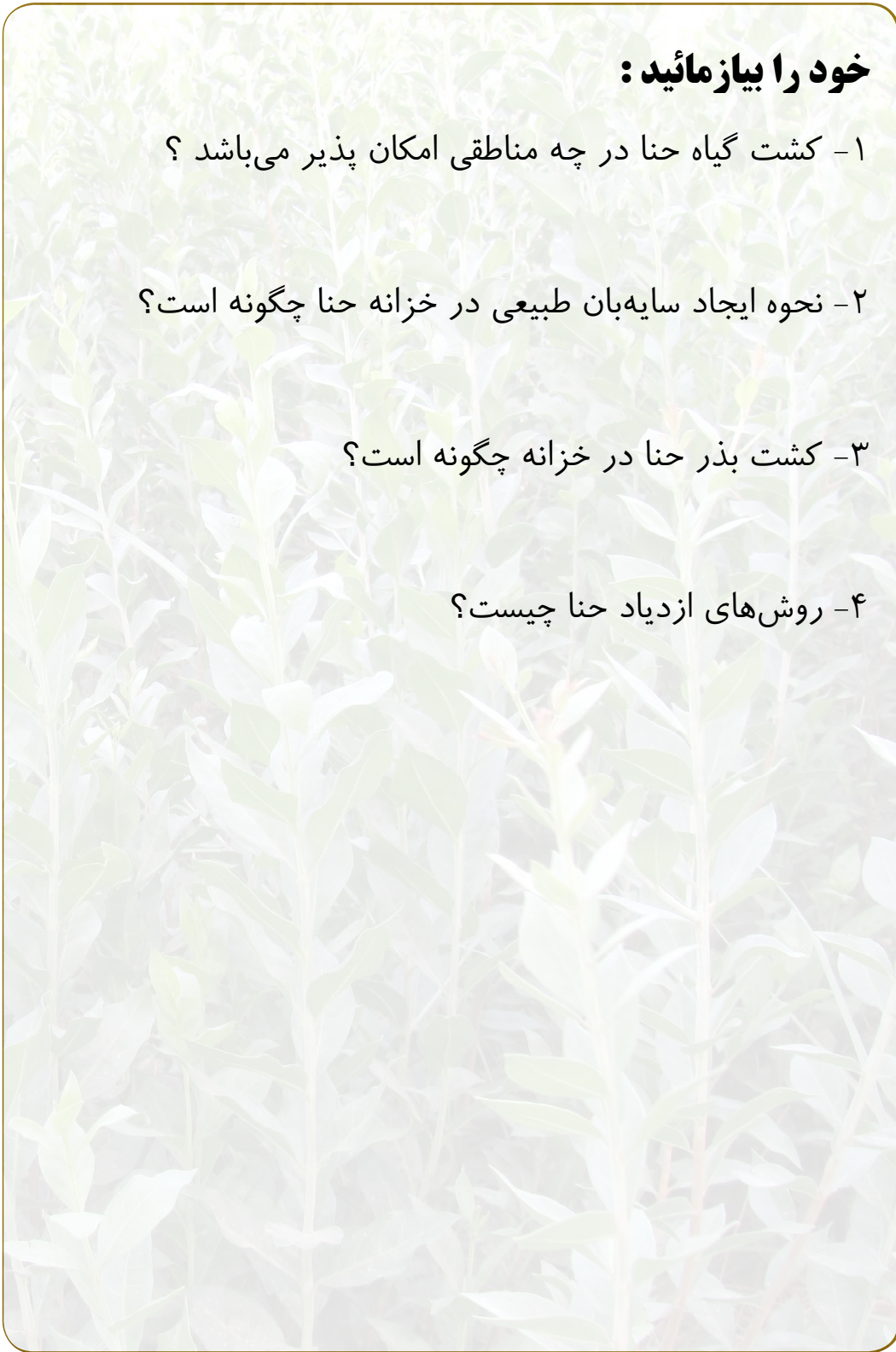
8- Bukin, VP; 1983. some biological characteristics of henna (*Lawsonia inermis*) seeds. Byulleten, Gosudarstvennogo, Nikitskogo, Botanicheskogo- sada, No. 50, 63-68, 7ref.

که جوشانده برگ حنا برای علاج التهابات و سوختگی‌های آتش و زخم‌های دهان و لثه مفید است. برگ‌های حنا به عنوان داروی منقبض کننده یا پیشگیری کننده در مقابل بیماری‌های پوست و همچنین برای رنگ کردن پوست و یا مو استفاده می‌شود.

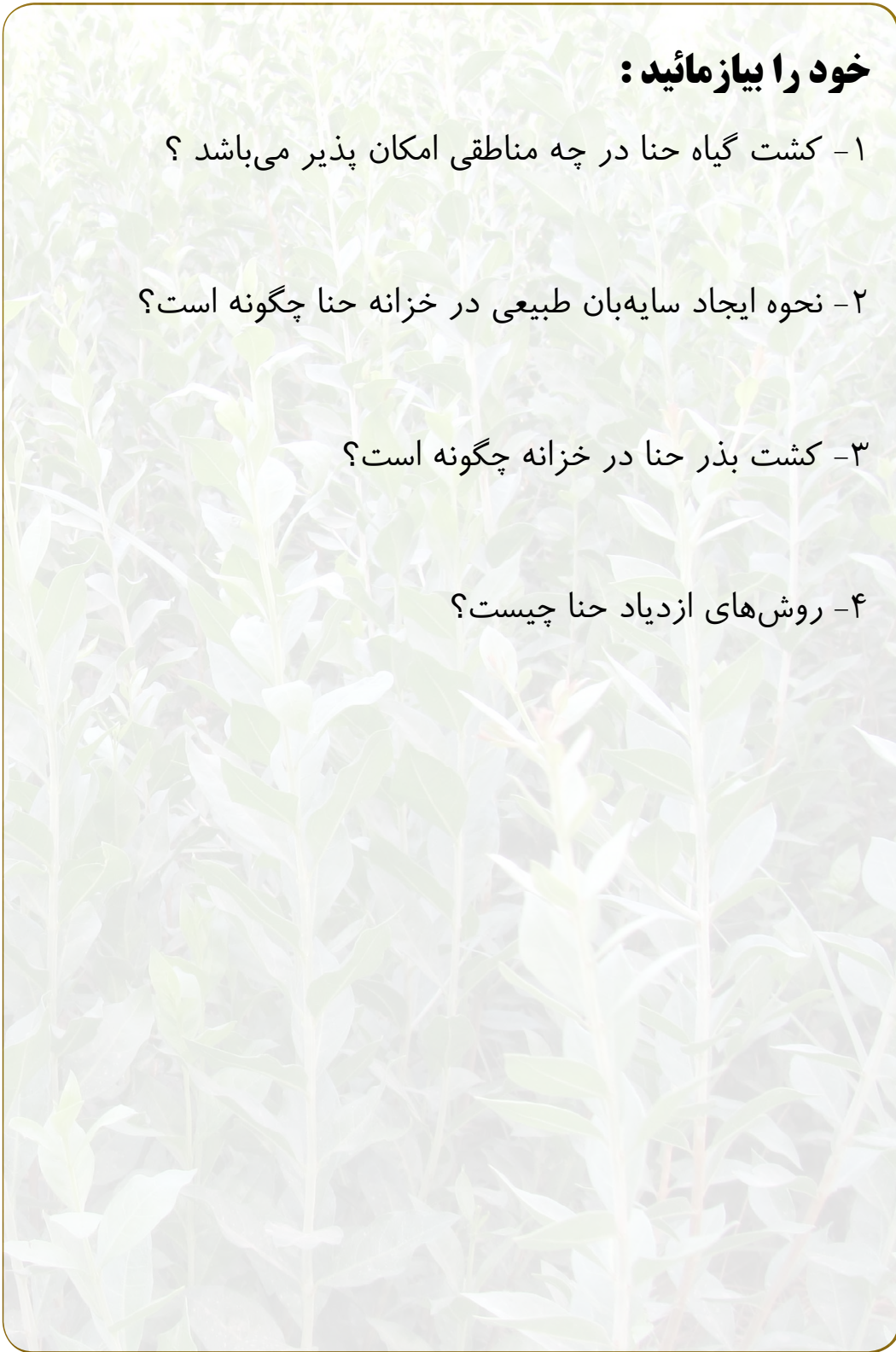
خود را بیازمائید :

- ۱- کشت گیاه حنا در چه مناطقی امکان پذیر می باشد ؟
- ۲- نحوه ایجاد سایه بان طبیعی در خزانه حنا چگونه است؟
- ۳- کشت بذر حنا در خزانه چگونه است؟
- ۴- روش های ازدیاد حنا چیست؟

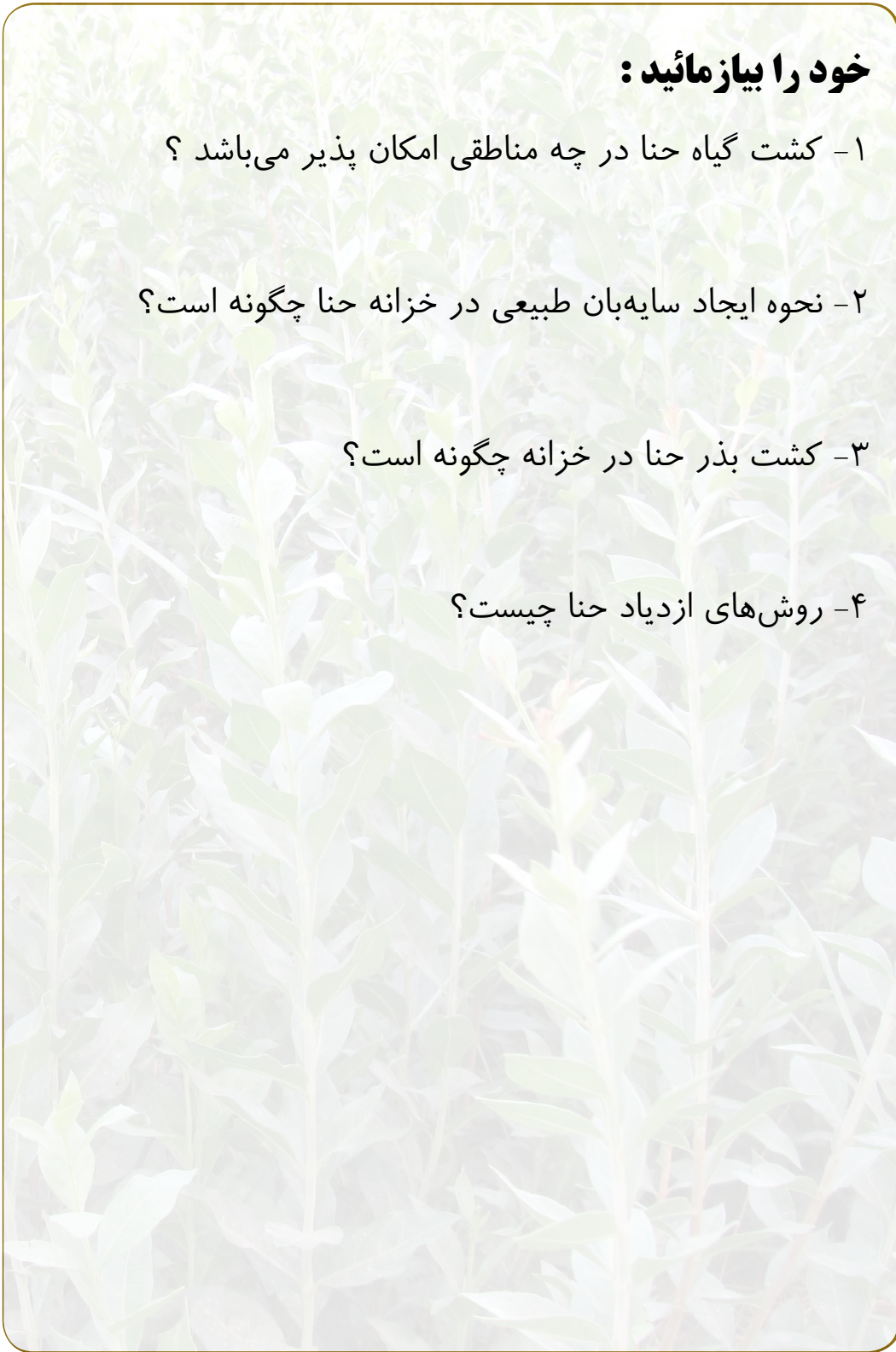
خود را بیازمائید :

- ۱- کشت گیاه حنا در چه مناطقی امکان پذیر می باشد ؟
- ۲- نحوه ایجاد سایه بان طبیعی در خزانه حنا چگونه است؟
- ۳- کشت بذر حنا در خزانه چگونه است؟
- ۴- روش های ازدیاد حنا چیست؟

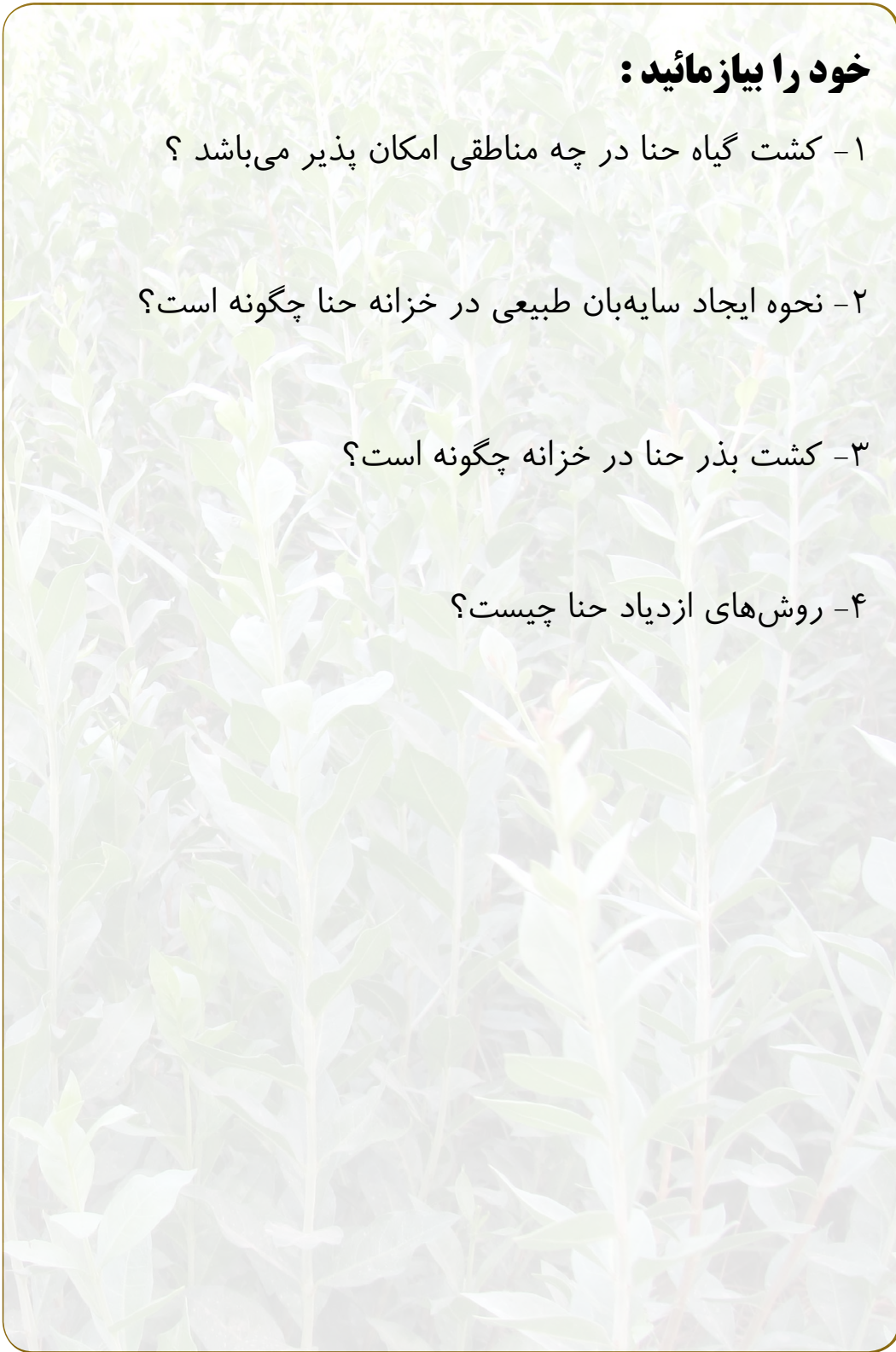
خود را بیازمائید :

- ۱- کشت گیاه حنا در چه مناطقی امکان پذیر می باشد ؟
- ۲- نحوه ایجاد سایه بان طبیعی در خزانه حنا چگونه است؟
- ۳- کشت بذر حنا در خزانه چگونه است؟
- ۴- روش های ازدیاد حنا چیست؟

خود را بیازمائید :

- ۱- کشت گیاه حنا در چه مناطقی امکان پذیر می باشد ؟
- ۲- نحوه ایجاد سایه بان طبیعی در خزانه حنا چگونه است؟
- ۳- کشت بذر حنا در خزانه چگونه است؟
- ۴- روش های ازدیاد حنا چیست؟

خود را بیازمائید :

- ۱- کشت گیاه حنا در چه مناطقی امکان پذیر می باشد ؟
- ۲- نحوه ایجاد سایه بان طبیعی در خزانه حنا چگونه است؟
- ۳- کشت بذر حنا در خزانه چگونه است؟
- ۴- روش های ازدیاد حنا چیست؟

This image shows a full-page view of a notebook or worksheet. The background is covered in a dense, repeating pattern of light green leaves and stems. Overlaid on this pattern are horizontal dashed lines, which serve as guides for writing. In the top right corner, there is Persian text that reads "یادداشت:" (Yadداشت:), which translates to "Note:". The entire page is framed by a thin brown border.

یادداشت:

یادداشت:

یادداشت:

This image shows a full-page view of a notebook or worksheet. The background is covered in a dense, repeating pattern of light green leaves and stems. Overlaid on this pattern are horizontal dashed lines, which serve as guides for writing. In the top right corner, there is Persian text that reads "یادداشت:" (Yadداشت:), which translates to "Note:". The entire page is framed by a thin brown border.

This image shows a full-page view of a notebook or worksheet. The background is covered in a dense, repeating pattern of light green leaves and stems. Overlaid on this pattern are horizontal dashed lines, which serve as guides for handwriting. In the top right corner, there is Persian text. The overall design is clean and functional, typical of educational materials.

یادداشت:

[illegible][illegible][illegible][illegible]

This image shows a full-page view of a notebook or worksheet. The background is covered in a dense, repeating pattern of light green leaves and stems. Overlaid on this pattern are horizontal dashed lines, which serve as guides for handwriting. In the top right corner, there is Persian text that reads "یادداشت:" (Yadداشت:), which translates to "Note:". The entire page is framed by a thin brown border.

[illegible][illegible][illegible][illegible]

This image shows a full-page view of a notebook or worksheet. The background is covered in a dense, repeating pattern of light green leaves and stems. Overlaid on this pattern are horizontal dashed lines, which serve as guides for handwriting. In the top right corner, there is Persian text. The overall design is clean and functional, typical of educational materials.

یادداشت:

[illegible][illegible][illegible]

This image shows a single page from a notebook. The background is a light cream color with a subtle, repeating pattern of green leaves and small white flowers. In the upper right corner, the Persian word "یادداشت:" (Yadداشت:) is printed in a bold, black, sans-serif font. Below this title, there are twenty horizontal dotted lines spaced evenly down the page, providing a guide for handwriting practice or note-taking.

[illegible]